

ското население. Но, възможно е, мѣстнитѣ гърци да сж имали стари смѣтки съ повечето отъ тия турци. Отмъщението, алчността, не по-малко отъ политиката, сж подбудили тия насилия. Изглежда, че нито едно село въ тая област не е било изгорено, но достатъчно сж били опожаренитѣ другадѣ села, за да накаратъ турцитѣ да гледатъ на своето положение като на нетърпимо.

Опожаряването на села и изселването на побѣдени е нѣщо традиционно и нормално въ войнитѣ и възстанията на Балканитѣ. Обичаятъ на тия народи е, да си отплащатъ съ сжщото, което тѣ сж прѣтеглили. Само категорични инструкции отъ Атина, Бѣлградъ и София, и то подкрѣпени отъ духовната властъ и революционния комитетъ, биха били въ състояние да попрѣчатъ на станалото. Наистина, единъ позивъ къмъ хуманностъ биде публикуванъ отъ македонската „Вжтрѣшна организация“, но, както се вижда, съ малъкъ резултатъ.

Разорението и грабежитѣ не бѣха най-лошото, което оскверни освободителната война. Побѣдителитѣ организираха систематично изтрѣбление на мюсюлманитѣ, особено въ сѣвероизточна Македония. Комисията е можала да проучи отблизо, съ всички доказателства на ржка, убийствата въ Струмица. Това е, вѣроятно, най-ужасния епизодъ отъ този родъ, но затуй пъкъ, твърдѣ характеренъ за извършеното въ по-малкъ размѣръ другадѣ. Показанията ни сж давани: 1-о отъ останалитѣ живи мюсюлмани първенци, които свидѣтельствуваха прѣдъ насъ (притурка № № 1, 2 и 3); 2-о отъ единъ американецъ, който посѣтилъ града наскоро слѣдъ това; 3-о отъ единъ български чиновникъ. Прѣзъ есеньта на 1912 г. въ Струмица имало смѣсено управление: гарнизонътъ билъ сръбски, имало единъ младъ български чиновникъ и голѣмъ брой български четници. Съставена била една комисия подъ прѣдседателството на сръбския командантъ майоръ Грбичъ. Съ него засѣдавали двама помлади сръбски офицери, българскиятъ помощникъ-управителъ, поручикъ Никола Вълчевъ, водителътъ на българскитѣ чети войводата Чековъ и още нѣколко първенци. Прѣтърсили сж града, кжща по кжща, за да обезоржжатъ мюсюлманитѣ. По поводъ на нѣколко убийства отъ мюсюлмани, станали тукъ-тамъ по улицитѣ, се публикувалъ единъ декретъ, съ който се запрѣтвало на мюсюлманитѣ, подъ страхъ на смъртно наказание, да излизатъ вънъ отъ кжщитѣ си. Прѣзъ това врѣме, когато мюсюлманитѣ пасивно очаквали своята участь, организира се мѣстна жандармерия и единъ жандармъ, придруженъ отъ сръбски войникъ, отивали да викатъ единъ по единъ жителитѣ, за да се явятъ прѣдъ комисията. Когато жертвитѣ се явявали, всѣкой по реда си, майоръ Грбичъ запитвалъ: „Добъръ или лошъ?“ Нѣмало нито разискване, нито защита. Всѣкой турчинъ ималъ свои лични неприятелѣ и никой не смѣлъ да се противопостави на злобата на съсѣда. Единъ гласъ рѣшавалъ присъдата и едва единъ на десетъ избѣгвалъ смъртѣта. Жертвитѣ бивали бру-